

Palveluliikenteen hankinta Kuopiossa 2025

Kaupunkirakennelautakunta 02.10.2024 § 171
2912/08.00.00/2024

Valmistelijat / lisätiedot:
joukkoliikenneinsinööri Kim Venesjärvi, puh 044 718 5038
joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi, puh 044 718 5145
kaupunkisuunnittelujohtaja Ilkka Laine, puh 044 718 5401
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

apulaiskaupunginjohtaja KYP Jari Kyllönen

Kaupunkirakennelautakunta päättää, että:

- 1) palveluliikenne hankitaan selostuksen mukaisesti Kuopion kantakaupungin alueelle kolmena päivänä viikossa
- 2) Nilsiä palveluliikenne yhdistetään osaksi palveluliikennekokonaisuutta ja kilpailutetaan yhdessä kantakaupungin palveluliikenteen kanssa
- 3) Kaupunkirakennelautakunta varaa talousarviossaan vuodesta 2026 alkaen palveluliikenteen hoitamiseksi riittävän resurssin talouden tasapainotusohjelma huomioiden
- 4) Kaupunkirakennelautakunta esittää päätöksensä edelleen joukkoliikennelautakunnalle toimenpiteitä varten

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Merkitään, että joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi ja joukkoliikenneinsinööri Kim Venesjärvi poistuivat kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen.

Selostus

Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta siirsi päätöksellään 23.8.2018 (§ 43) päätösvallan avoimen joukkoliikenteen hankinnoista toimivalta-alueellaan toistaiseksi Sansia Oy:lle, mutta päätti pitää itsellään päätösvallan kilpailukriteereistä.

Vuoden 2024 aikana tulee kilpailuttaa Kuopion kantakaupungin palveluliikenne. Tarjouskilpailua varten tulisi määritellä hankittavien liikennekokonaisuuksien lisäksi sopimusajat, liikenteisiin vaadittava kalusto sekä lippu- ja maksujärjestelmään (Waltti) liittyvät autolaitevaatimukset. Nämä kaikki vaikuttavat osaltaan tarjousten hintatasoon. Waltti- järjestelmä on toimivaltaisten viranomaisten yhteinen lippu-, maksu- ja informaatiojärjestelmä, joten siihen liittyvät vaatimukset tulevat Waltti Solutions Oy:stä.

Kilpailutettava liikennekokonaisuus noudattaa kaupunginhallituksen 27.5.2024 § 170 tekemän päätöksen mukaisesti PALI-liikenteen supistamistoimenpiteitä ja uuden tarjouskilpailun valmistelu käynnistämistä välittömästi ja asia tuomisesta sen jälkeen erikseen vielä päätettäväksi. Hallintosäännön mukaan kaupunkirakennelautakunta päättää joukkoliikenteen määrärahoista ja siten millaisella palvelutasolla palveluliikennettä voidaan jatkossa hankkia.

Kuopion kantakaupungin palveluliikennettä on sopeutettava tämän hetkiseen taloudelliseen tilanteeseen osana säästötalkoita. Palvelutaso säilyisi kuitenkin mahdollisimman tehokkaana ja taloudellisena kokonaisuutena.

Liikennöintisuunnitelma

Kantakaupungin palveluliikenne järjestettäisiin jatkossa kolmena päivänä viikossa alustavissa ehdotuksissa olleiden yhden tai kahden päivän sijaan. Nilsin palveluliikenne otettaisiin osaksi kantakaupungin palveluliikennettä ja operoitaisiin edelleen kerran viikossa. Lisäksi asiointi-, palvelu-, tai muuta liikennöintiä voidaan tarvittaessa lisätä tulevaan uudelleen kilpailutettavaan liikennöintisopimukseen vapaiden ajoneuvojen ja ajopäivien osalta.

Aamun ensimmäiset klo 7:00 ja päivän viimeiset klo 16:00 lähdöt poistettaisiin vähäisten matkustajamäärien ja siten vähäisen käytön vuoksi.

Neulämäen palveluliikenne yhdistettäisiin osaksi keskustan ja Petosen palveluliikennettä ja ajettavaksi vain tarvittaessa ja tilauksesta.

Sopimuskausi

Sopimuskausi olisi 4 vuotta jatkuen toistaiseksi voimassaolevana kuuden (6) kuukauden irtisanomisajalla.

Kalusto

Kaluston osalta vaatimuksia asetetaan perinteisesti autotyypille, iälle, asiakaspalvelun kannalta tarpeelliselle autojen varustukselle ja Euro-päästöluokitukselle. Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta hyväksyi 29.11.2018, ja Kuopion kaupunginhallitus 10.12.2018, etenemispöytäkirjan Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenteen käyttövoiman muutokselle kohti ympäristöystävällisempää joukkoliikennettä. Etenemispöytäkirjan mukaan seuraavissa kaupunkiliikennettä koskevissa kilpailutuksissa annettaisiin lisäpisteitä, mikäli liikenne tapahtuu sähköllä tai uusiutuvalla biodieselillä.

Kaupunkiliikenteen kilpailutuksessa kaikkien käytettävien linja-autojen tulee täyttää vähintään Euro 6 - tason päästövaatimukset. Jälkikäteen Euro 6 - luokkaan päivitettyä kalustoa ei hyväksytä. Kalustoksi palveluliikenteeseen vaadittaisiin vähintään puhdasta (uusiutuva diesel, biokaasu, sähkö ja vety) matalalattiakalustoa.

Palveluliikenteen kaluston yleisen toimivuuden ja matkustusmukavuuden varmistamiseksi bussien keski-ikä voi maksimissaan olla päästöttömällä kalustolla (sähkö, vety) kymmenen (10) vuotta ja puhtaalla kalustolla keski-ikävaatimus olisi kahdeksan (8) vuotta. Palveluliikenteen kalustossa yksittäisen linja -auton maksimi-ikä voi koko sopimuskauden ajan olla korkeintaan 10 vuotta.

Palveluliikenteen autojen tulee olla matalalattiaisia, jotta esteettömyys tältä osin turvataan.

Kalusto vaaditaan joukkoliikennelautakunnan 20.9.2018 päätöksen mukaisesti viranomaisen määrittelemässä ulkoasussa. Lisäksi autojen tulee täyttää tyyppikohtaiset vaatimukset.

Istumapaikkoja palveluliikenteen kohteessa on oltava vähintään 16 istumapaikkaa.

Hinnan ja kaluston laadun painoarvot arvioinnissa

Siirryttäessä vaihteittain vaihtoehtoisiin käyttövoimiin kaluston laadun painoarvoa tulisi korostaa, koska kaluston uusiminen on merkittävä parannus ympäristölle ja suuri investointi liikennöitsijöille.

Palveluliikenteen vuoden 2023 tarjouskilpailussa käytettäisiin arvioinnissa kokonaishinnan painoarvona 90 % ja päästöttömän käyttövoiman painoarvona 10 %. Laaturasteita saisi siten maksimissaan 10 pistettä sähköbussien käytöstä. Vety käyttövoimaa ei ole saatavissa pienkaluston osalta.

Matkojen yhdistelykeskus – MYK

Palveluliikenteiden osalta luovutaan matkojen yhdistelykeskuksen palveluista. Uusi liikennöitsijä vastaa uuden sopimuskauden alusta tilausten vastaanottamisesta sekä noutojen ja poikkeusreittien suunnittelusta.

Hyvinvointialue ja KELA hoitavat omat kuljetuksensa omien kuljetussopimustensa kautta tällä hetkellä. Kuopion kaupunkin haluaa edistää yhteistoimintaa eri toimijoiden kesken. Yhteistoiminta on mahdollista osallistumalla kustannuksiin ja erikseen tehtävästä sopimuksesta ja siltä osin kuin kilpailutettava liikenne mahdollistaa yhteistyön.

Kommentointimahdollisuus

Kuopion kaupunki pyysi 17.9.2024 kommentteja PALI palveluliikenteen järjestämisestä Kuopion kantakaupunginalueella. Kommentointipyyntöt lähetettiin vanhus- ja vammaisneuvostoille, EKL Kuopion Piiri ry:lle ja Eläkeläisjärjestöjen yhteistoimintaelimelle.

Määraikaan mennessä 24.9.2024 klo 16:00 palveluliikenteen järjestämisestä Kuopion kantakaupungissa saatiin kolme (3) kommentointia. Kommenttinsa antoivat 18.9.2024 vanhusneuvosto ja EKL Kuopion Piiri ry yhdessä ja 21.9.2024 Eläkeläisjärjestöjen yhteistoimintaelin, joka on yhtynyt vanhusneuvoston ja EKL Kuopion piiri ry:n antamaan lausuntoon.

Saadut kommentit:

Palveluliikenteen hoitaminen jatkossa kolmena päivänä viikossa mahdollisesti riittää, kun se on saatavilla kaikissa kaupunginosissa.

Kommentointien perusteella ei tunnistettu palveluita, jotka jäisivät pois, kun käyttäjät suunnittelevat asiointinsa etukäteen hyvin. Eikä tunnistettu asiointipalveluita, jotka jäisivät pois, jos ensimmäiset klo 07:00 ja päivän viimeiset klo 16:00 lähdöt vähennetään.

Kommenttien perusteella, kyyti on saattanut jäädä joskus toteutumatta, mutta pääasiassa palvelu on toiminut. Tilausten määrät ja tarpeet määrittelevät myös jatkossa, miten kuljetus järjestetään, järjestyy ja mahdolliset haastellisuudet tunnistetaan helposti.

Talouden näkökulmasta säästöjä voidaan löytää nykyisten palvelutarjoajien kilpailutusten kautta sekä nykyisten reittien tehostaminen toisi osaltaan säästöjä.

Kommenteissa nostetaan esiin yhteistyön tekeminen kuljetusten osalta Pohjois-Savon Hyvinvointialueen, Kelan ja Kuopion kaupungin kesken.

Kuopion kaupunki ja joukkoliikenneyksikkö toteavat, että Palveluliikenne on avointa joukkoliikennettä, jota voivat käyttää kaikki käyttäjäryhmät ja tulevasta Palveluliikenteestä halutaan toimiva kokonaisuus.

Kuopion kaupunki ja joukkoliikenneyksikkö ovat neuvotelleet

Pohjois-Savon Hyvinvointialueen kanssa elokuusta 2023 lähtien.

Kelan verkkosivuilla kerrotaan Kelan kuljetuspalveluista, että Kelakyydin voi saada, kun *"tavanomaisen joukkoliikenteen ja muun palveluliikenteen käyttö ei ole mahdollista jonkin sairauden, vamman tai ikääntymisen vuoksi. Henkilöllä ei ole muuta auton käyttömahdollisuutta, eikä lähellä asuvilla sukulaisilla tai ystävillä ole mahdollisuutta tarjota kuljetusapua."* Kuopion kaupunki ja joukkoliikenneyksikkö toteavat, että KELA-kyydit täydentävät nykyisiä muita joukkoliikennepalveluita, eikä Kelakyytejä voida yhdistää osaksi palveluliikennettä.

Tarjottavan palvelun osalta tulisi jatkossa arvioida säästö- ja muiden palvelua kehittävien toimenpiteiden vaikutuksia aidon vaikuttavuustutkimuksen avulla. Saatujen tutkimustulosten tulee olla julkisia, jotta kuntalaisilla on mahdollisuus tutustua niihin.

Lausunnoissa esitetään, että maaseudulle kuntakeskuksiin saataisiin tarjolle heidän alueensa palveluliikenteen tarvetta vastaava määrä kyseistä palvelua.

Kuopion kaupunki ja joukkoliikenneyksikkö toteavat, että kuntakeskuksissa Maaninka, Juankoski, Vehmersalmi, Riistavesi, Nilsiä (palveluliikenteen lisäksi kesäisin) sekä Karttula (kesäisin) on jo tällä hetkellä järjestetty asiointiliikennettä takseilla.

Muut aiemmin saadut kannanotot

Vanhusneuvoston kannanotto 30.5.2024

Vanhusneuvosto esittää huolestuneena, että Pali-liikenteen supistaminen yhteen tai kahteen päivään viikossa rajoittaa liikkumisen mahdollisuuksia. PALI-liikenne tarjoaa enemmän kuin pelkän kuljetuksen. PALI mahdollistaa kotona asumisen pidempään, sosiaalisten suhteiden ylläpitämisen sekä osallistumisen erilaisiin tapahtumiin.

Vanhusneuvostossa ymmärretään, että kaupungin taloudelliset resurssit ovat rajalliset ja säästöjä on haettava PALI-liikenteestä.

Vanhusneuvosto ehdottaa, että tutkitaan muita keinoja tehostaa PALI-liikennettä.

Kuopio-Kallavesi eläkeläiset ry kannanotto 4.6.2024

Kuopio-Kallavesi eläkeläiset ry esittää kannanotossaan, ettei supistamisiin ryhdytä laisinkaan. PALI-liikenne on tärkeä osa ikäihmisten hyvinvoinnille sekä PALI-liikenteellä on niin sosiaalisen kanssakäymisen kuin kotona asumisen hyvät edellytykset. PALI-liikenne mahdollistaa liikkumiset sinne, missä muuta joukkoliikennettä ei ole. On myös huomioitava kaupungin asukkaiden yhdenvertaisuus.

PALI-liikennöinti on tärkeä, tarpeellinen ja säästöä tuova, kotona asuvien ikäihmisten ja muiden kaupunkilaisten käyttämä palvelu, joka antaa hyvät mahdollisuudet; sosiaaliin kanssakäymisiin, liikkumiseen, sekä edistää ja ylläpitää terveyttä.

Yksityishenkilön EE kannanotto 5.6.2024

Köyhiltä ja eläkeläisiltä otetaan kaikki pois. Pali on monille elintärkeä. Kyydit vievät KYS:iin, terveyskeskukseen, labraan, uimahalliin kirjastoon, kyläilemään yms. Käytän itsekin silloin tällöin Palia. Monilla on rollaattori, keppi, ostoskärri

jne. mukana. Kuljettajat ovat niin ystävällisiä ja auttavat kyytiin. Reissu on aina päivän kohokohta. Eikö mistään muusta voi nipistää näin pientä summaa?

Vanhusneuvosto kannanotto 4.7.2024

Vanhusneuvoston kannanotossa esitetään kaupungille vanhus- ja vammaisneuvostojen sekä eläkeläis- ja vammaisjärjestöjen puolesta harkitsemaan Pali-liikenteen kehittämistä ja laajentamista koko Kuopion alueelle.

Kannanotossa esitetään, että nyt on oikea aika laajentaa tämä palvelu kattamaan koko Kuopion alue, mukaan lukien Karttulan, Maaningan, Juankosken, Riistaveden ja Vehmersalmen kaupunginosat. Lisäksi olisi järkevää kysyä naapurikuntien, kuten Tuusniemen ja Kaavin, halukkuutta osallistua samaan operaatioon. Vanhusneuvoston tietojen mukaan Siilinjärvi on jo mukana tässä yhteistyössä.

Verovarojen käytön laajempi tarkastelu ja hyvinvointialueen sekä Kelan tarpeiden huomioon ottaminen on tässä yhteydessä tärkeää. Yhteistyöllä ja resurssien yhdistämisellä ammattitaitoisen henkilöstön tuella voisi syntyä merkittäviä säästöjä kustannuksissa. Tällaiset vaikutustutkimukset ovat mielestämme järkevää taloudenhoitoa, jossa kaikki osapuolet voittavat.

Lisäksi kilpailutuksessa tulisi antaa pistehyvitystä paikallisille yrityksille, mikä parantaisi huoltovarmuutta.

Saapuneista kannanotoista huomioita

Kuopion kaupunki ja joukkoliikenneyksikkö toteavat, että PALI-liikenteen nettokustannusten pienentämiseksi on etsitty vaihtoehtoja mm. kuljetusten välityksestä, lippuhinnoittelusta, liikennöinnin tehostamisesta sekä yhteistyön kartoittamisesta mm. hyvinvointialueen kanssa.

Kuopion kaupunki ja joukkoliikenneyksikkö toteavat, että kuntakeskuksiin Maaninka, Juankoski, Vehmersalmi, Riistavesi, Nilsiä (kesäisin) palveluliikenteen lisäksi sekä Karttula (kesäisin) on järjestetty asiointiliikennettä takseilla.

Siilinjärvi kilpailuttaa ja hoitaa palveluliikenteen oman kunnan alueella itsenäisesti. Sansian PALI-keskus ottaa tilaukset vastaan ja yhdistelee kuljetukset liikennöitsijälle.

Tuusniemellä on oma asiointiliikenne -Kymppikyydit, joka ajetaan torstaisin kutsutaksiperiaatteella. Kyyti tilataan taksiautoilijlata edellisenä päivänä ja kyyti maksaa 6€/suunta. Koululaiskyydit toimivat myös asiointiliikenteinä ja maksavat 6€/suunta. Näissäkin tulee varmistaa kyytiin mahtuminen.

Kaavilla on oma asiointiliikenne kutsutaksi-periaatteella, joka ajetaan taksilla perjantaisin. Kyydin tilaus tulee tehdä edellisenä päivänä. Kyydin toteutumiseksi vaaditaan kolmea maksavaa (tilausta) matkustajaa. Kyydistä peritään bussilipun hinta. Ajettavia reittejä on neljä erilaista.

Kuopion kaupunki ja joukkoliikenneyksikkö toteavat, että ei ole tarkoituksenmukaista sekoittaa kuntien sisäisiä omia palvelu- ja asiointiliikenteitä toisiinsa. Yhteistyötä voidaan tehdä, jos se on mahdollista ja tuo kustannussäästöjä kunnille. Kuopion seudun asiointiliikenteitä on tarkoitus tarkastella palveluliikenteiden kilpailuttamisen jälkeen.

Lisäksi Kuopion kaupunki ja joukkoliikenneyksikkö toteavat, että Kela järjestää omat kuljetukset omien kuljetussopimustensa kautta. Koulukuljetukset toimivat nykyisin tehokkaasti. Koulujen nykyisten aloitus- ja lopetusaikojen puitteissa ei ole mahdollista palveluliikenteen ja koulukuljetuksien yhdistämistä entiseen malliin. Kuljetusoppilaita sijoitetaan edelleen tarvittaessa palveluliikenteeseen, jos se aikataulullisesti on mahdollista. Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa on neuvoteltu yhteistyöstä syksystä 2023 alkaen.

Kustannusvaikutus

Vuoden 2024 osalta 1,2 miljoonaa euroa

Vuoden 2025 osalta arvioidaan olevan 0,6 miljoonaa euroa

ja vuodesta 2026 eteenpäin arviolta 0,4 miljoonaa euroa.

Vaikutusten arviointi

Kuopion kantakaupungin palveluliikenteen liikennöinti kolmena päivänä viikossa on talouden näkökulmasta kestävää taloudenpitoa ja mahdollistaen palveluiden saavutettavuuden. Matkustajamääriin suhteutettuna Nilsiä palveluliikenteen operoiminen yhtenä päivänä viikossa vastaa Kuopion kantakaupungissa kolmena päivänä viikossa liikennöintiä mahdollisimman tasapuolisesti, taloudellisesti ja saavutettavasti. Kilpailukohteen koko Kuopion ja Nilsiä palveluliikenteiden osalta mahdollistaa pienten yritysten osallistumisen tarjouskilpailuun. Yritysten näkökulmasta pitkä sopimusaika mahdollistaa investoinnit ja yrityksen liiketoiminnan kehittämisen pidemmällä aikavälillä.

Liitteet

2912/2024 Vaikutusten ennakoarviointilomake Kuopion palveluliikenteiden hankinta 2025